

УДК 658.622.012

О.Г. Вагонова, д-р екон. наук**В.І. Прокопенко**, д-р техн. наук**К.І. Одинцова**, аспірант

Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна

**ВЗАЄМОДІЯ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧОЗБАГАЧУВАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ
ЯК ЧИННИК ЇХ ПРИБУТКУ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ****А.Г. Вагонова**, д-р екон. наук**В.И. Прокопенко**, д-р техн. наук**Е.И. Одинцова**, аспирант

Государственное высшее учебное заведение «Национальный горный университет», г. Днепропетровск, Украина

**ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ГОРНО-ОБОГАТИТЕЛЬНОГО
КОМПЛЕКСА КАК ФАКТОР ИХ ПРИБЫЛИ ОТ ОПЕРАЦИОННОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ****Oleksandra Vahonova**, Doctor of Economics**Vasyl Prokopenko**, Doctor of Technical Sciences**Kateryna Odyntsova**, PhD student

State Higher Education Institution "National Mining University", Dnipropetrovsk, Ukraine

**INTERACTION OF MINING AND PROCESSING ENTERPRISES COMPLEX
AS A FACTOR OF PROFIT RESULTING OPERATING ACTIVITIES**

Підприємства, які взаємодіють у виробничо-господарському об'єднанні, не створюють одне одному сприятливих умов для інноваційного відтворення основних засобів виробництва. Визначено основні моделі взаємодії підприємств гірничо-металургійного об'єднання на підставі її стабільності. Розроблено метод розподілу між підприємствами економічного ефекту в результаті впровадження інноваційного заходу. Частка кожного з них в ефекті визначається залежно від чисельності виробничого персоналу, розміру витрат на інноваційне впровадження та привабливості продукції, вироблюваної підприємством, що оцінюється. Сформульовано принцип зворотного ефекту від організації сприятливих умов для виробничо-господарської діяльності кожного з підприємств комплексу видобування й перероблення рудної сировини.

Ключові слова: об'єднання підприємств, рудна сировина, собівартість продукції, прибуток, рентабельність виробництва, економічні відносини.

Предприятия, которые взаимодействуют в производственно-хозяйственном объединении, не создают друг другу благоприятных условий для инновационного обновления основных средств производства. Определены основные модели взаимодействия предприятий горно-металлургического объединения на основе его стабильности. Разработан метод распределения между предприятиями экономического эффекта в результате внедрения инновационного продукта. Доля каждого из них в эффекте определяется в зависимости от численности производственного персонала, величины расходов на инновационное внедрение и привлекательности продукции, вырабатываемой предприятием, которое оценивается. Сформулирован принцип обратного эффекта при организации благоприятных условий для производственно-хозяйственной деятельности каждого из предприятий комплекса добычи и переработки рудного сырья.

Ключевые слова: объединение предприятий, рудное сырье, себестоимость продукции, прибыль, рентабельность производства, экономические отношения.

Enterprises which cooperate in production and economic association, do not create to each other favorable conditions for the innovative renewal of fixed assets. The basic models of interaction of mining and metallurgical association on the basis of their stability are determined. The method of distribution of economic benefits between enterprises as a result of the innovative product introduction is developed. The share of each enterprise in the effect is determined according to the number of the production staff, costs for innovative implementation as well as increasing of attraction of the products produced by evaluated enterprise. The principle of the reverse effect while favorable environment for production and economic activity of each of the enterprises of the complex mining and ore processing are organized, is formulated.

Key words: association of enterprises, crude ore, product costs, profit, production profitability, economic relations.

Постановка проблеми. Колективне виготовлення продукції, участь у спільній роботі, співпраця приводять до взаємодії підприємств, яка визначається взаємовпливом, взаємозумовленістю економічних результатів їхньої господарської діяльності [1, с. 474]. Організаційно-економічні відносини виникають між менеджерами різних ланок і найманими працівниками [1, с. 471]. Пошук нових форм господарювання привів до

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

створення в економіці України промислових багатогалузевих об'єднань різної форми. В їх складі велика кількість виробничих, наукових, технологічних, проектних, торгових, фінансових та інших організацій. Це дає змогу істотно підвищити ефективність виробництва, використовуючи прогресивний світовий досвід.

Для підприємств гірничо-металургійного комплексу (ГМК), виходячи з особливостей їх функціонування залежно від геологічних та гірничотехнічних умов експлуатації родовища рудної сировини, певний інтерес викликає форма їхнього організаційного та економічного об'єднання. Його учасники можуть домовлятися про розміри виробництва, ринки збуту, умови продажу й оплати та інше. При цьому частіше зберігається юридична самостійність учасників. Насамперед, узгодження та врахування інтересів виробників і споживачів продукції обумовлено економікою підприємств, взаємодіючих між собою на основі поділу праці. До того ж самостійні інтереси сторін не можуть бути забезпечені без урахування економічних відносин між ними.

Матеріальні витрати в собівартості металургійної сировини, яку виробляють гірничозбагачувальні комбінати (ГЗК) України, у середньому становлять 60 %. Це обумовлене значною мірою якістю підготовки рудної сировини, що здійснює ПАТ «Кривбасвибухпром» (КВП). Хоча витрати на бурові й вибухові роботи у собівартості залізної руди створюють невелику частку (на рівні 15 %), якість висадження гірської маси у кар'єрах істотно впливає на обсяг витрат для наступних виробничих процесів відвантаження, транспортування та перероблення гірських порід.

Напрями вдосконалення форм інтеграції виробництва на прикладі гірничо-металургійного комплексу України запропоновані у дисертаційній роботі С.В. Ковальнової [2], в якій систематизовано досвід інтеграції виробництва за рубежом і в Україні та визначено варіанти формування нових інтеграційних структур на сучасному етапі. В указаному комплексі найбільш оптимальною є вертикальна інтеграція, що дозволяє концентрувати капітал та оптимізувати параметри проміжних ланок. Прикладом такої інтеграції є ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Він створений у результаті об'єднання металургійного комбінату «Криворіжсталь», Криворізького коксохімічного заводу та Ново-Криворізького ГЗК. Інтеграція підприємств внесла в їхню роботу більше організованості, що дозволяє досягати нині позитивних результатів [3, с. 37]. Підприємства, що входять до концерну, залишаються юридичними особами, які пов'язані економічними відносинами за статутом акціонерного товариства. У концерні централізована політика у сфері капіталовкладень, НДДКР, фінансів поєднується з широкою оперативною господарською самостійністю підприємств, їхніх відділень, а також з децентралізацією управління за основними групами продукції або регіонами.

Іншим прикладом об'єднання підприємств є вертикально інтегрована гірничо-металургійна група компаній «Метінвест Холдинг», яка здійснює єдине управління підприємствами вугільної, гірничорудної, коксохімічної, металургійної і трубної галузей, що функціонують на засадах дивізійної організації, побудованої за об'єктним принципом з орієнтацією на той або інший продукт. «Метінвест» управляє активами в кожній ланці виробничого ланцюжка – від видобутку залізорудної сировини і вугілля до виробництва напівфабрикатів і готової металопродукції.

Згідно з теоретичними положеннями [4, с. 257] холдингова компанія виконує винятково функцію участі в пайовому капіталі дочірнього суспільства, тобто вона сама не здійснює виробничо-господарську діяльність. У фінансовому холдингу політика його участі у справах іншого підприємства має характер розміщення капіталу й служить у першу чергу для фінансування дочірніх суспільств. Частка участі в пайовому капіталі інших підприємств не відіграє вирішальної ролі, а скоріше є тим, що основне суспільство надає юридично самостійним учасникам суттєву автономію відносно прийняття під-

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

приємницьких рішень. Додатковими функціями холдингової компанії є адміністративна діяльність і контроль.

Конкурентна позиція ТОВ «Метінвест Холдинг» ґрунтується на кількох сильних і стійких перевагах, а саме:

- вертикально інтегрована модель бізнесу, що забезпечує його ефективність, гнучкість реагування на зміни кон'юнктури на світових ринках, стійке зростання і прибутковість;
- надійні та диверсифіковані джерела високоякісного коксівного вугілля, самозабезпеченість у коксівному вугіллі – 75 %;
- самозабезпеченість у доменному коксі – 105 %;
- самозабезпеченість у залізорудній сировині з низькою собівартістю – 200 %;
- кваліфікований технічний персонал;
- сприятливе географічне положення завдяки близькості до ключових ресурсів і стратегічних ринків.

Основні виробничі потужності товариства «Метінвест Холдинг» знаходяться в Україні, що дозволяє підтримувати відносно низький рівень собівартості в порівнянні з багатьма конкурентами на світовому ринку сталі. Компанія прагне підтримувати найвищий рівень корпоративного управління і прозорість своєї діяльності та комунікацій. Її сталий розвиток ґрунтується на цінностях безпечного виробництва, охорони здоров'я та природного середовища. Стратегічна позиція «Метінвесту» передбачає його діяльність як провідного інтегрованого виробника сталі в Європі, який демонструє стійке зростання і прибуток незалежно від фази економічних циклів і забезпечує інвесторам доходи від інвестицій вище середніх галузевих показників.

Гірничодобувний дивізіон є найбільшим в Україні виробником залізорудної сировини. До складу дивізіону входять підприємства з виробництва залізорудної і флюсо-доломітної продукції: Північний, Інгулецький, Центральний ГЗК, які є найбільшими в Україні гірничорудними підприємствами, ПАТ «Кривбасвибхпром», що здійснює підготовку рудної сировини на всіх комбінатах, та Комсомольське РУ, а також вуглевидобувні підприємства: Краснодонвугілля і United Coal Company.

Названі й інші об'єднання підприємств потребують вирішення проблеми формування економічних відносин між підприємствами гірничо-металургійного комплексу, що мають забезпечувати кожному з них сприятливі умови для виробничо-господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Принципові положення щодо взаємодії підприємств з урахуванням особливостей їх об'єднання викладені в багатьох наукових працях. Положення, наведені в працях [5; 6], стосуються, передусім, діяльності окремо функціонуючих підприємств, причому так, що їх взаємодія розглядається лише як фактор впливу зовнішнього середовища. Наукові засади з удосконалення економічних відносин між підприємствами частіше присвячені адаптації підприємств незалежно одне від одного до ринкових умов господарювання. Платою за цю самостійність є можливість фінансової неспроможності і банкрутства, коли підприємство може бути виведене за межі економічного середовища, оскільки воно не змогло господарювати в умовах ринку і змушене його залишити [7].

Автори в науковій праці [8] визначають принцип господарської діяльності як коло реальних завдань підприємства, причому цей принцип має лежати в основі раціональних дій не тільки на самому підприємстві, але також у відносинах підприємств. Комбінація виробничих факторів під час оцінювання відносин знаходить своє вираження в сукупності функцій [9], які визначаються на основі кількісних співвідношень факторів виробництва (витрат) і результатів виробничого процесу (виходу готової продукції).

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

На ефективність взаємодії підприємств, об'єднаних у технологічний комплекс виготовлення та реалізації продукції, суттєво впливають методи формування виробничих витрат, прибутку і валового доходу. Ці методи в систематизованому вигляді викладені в стандартах бухгалтерського обліку [10], а також у методичних рекомендаціях [11]. З одного боку, дослідження спрямовані на максимізацію прибутку завдяки комбінації факторів виробництва [12]. Проте досягнення найбільшого прибутку не завжди є домінуючою настановою підприємця, тому що це рішення може вимагати свого узгодження з іншими цілями. З іншого боку, принцип найбільшого прибутку, як головна мета господарської діяльності, є цільовою настановою, що обирається індивідуально, яка буває екстремальним вираженням раціональності. Іншим екстремальним вираженням цього принципу, але вже зі зворотним знаком, є мінімізація витрат.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У вирішенні питань удосконалення взаємодії підприємств важлива роль належить рівню їхньої інноваційної діяльності. Ця важливість підкреслюється у багатьох роботах і, зокрема, в роботах [3; 13]. Якщо одне підприємство постійно вдосконалює матеріали, технічні засоби й технологію виробничих процесів, що приводить до зниження собівартості його продукції або послуг, то таким чином воно створює іншому підприємству сприятливі умови для підвищення показників прибутковості. В економічній літературі наукові підходи з удосконалення економічних відносин між підприємствами завдяки створенню сприятливих умов їх взаємодії розглядаються у дуже обмеженому обсязі.

У результаті аналізу науково-практичної літератури можна дійти висновку, що питання взаємодії підприємств частіше розглядаються у взаємозв'язку з витратами на продукцію, її попитом та пропозицією, прибутком підприємства, іншими факторами виробництва. У такий спосіб критерії ефективності, на яких ґрунтуються управлінські рішення, спрямовані на їх оптимізацію для досягнення цілей самого підприємства, а оптимізація рішень, які можуть сприяти досягненню цілей взаємодіючих підприємств, не забезпечується. Стосовно вирішення питань взаємодії підприємств ГМК, то ці питання передбачають її вдосконалення на базі організаційно-економічних відносин, які обумовлені спеціалізацією, комбінуванням або концентрацією виробництва.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є виявлення організаційних передумов та теоретичне обґрунтування методичних засад щодо формування економічних відносин між підприємствами гірничо-металургійного комплексу за допомогою створення кожного з них сприятливих умов господарювання.

Виклад основного матеріалу. Викладені нижче дослідження спрямовані на визначення та формування економічно ефективною взаємодії підприємств, об'єднаних у технологічний комплекс видобування й перероблення рудної сировини. Цей комплекс являє собою сукупність комплексів устаткування та технологічних рішень, які разом забезпечують безпечне, високопродуктивне та економне виконання гірничозбагачувального виробництва у планових обсягах. Систематизовані особливості формування економічних відносин між підприємствами комплексу представлені на рис. 1. Принципові схеми взаємодії підприємств розподілено на підставі її стабільності та сталості: 1) систематична, за якої економічні відносини між підприємствами є пов'язаними; 2) несистематична, що характеризується частково пов'язаними відносинами; 3) випадкова з вільними відносинами. Такий розподіл взаємодії визначає організаційні підходи до вдосконалення економічних відносин між підприємствами.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

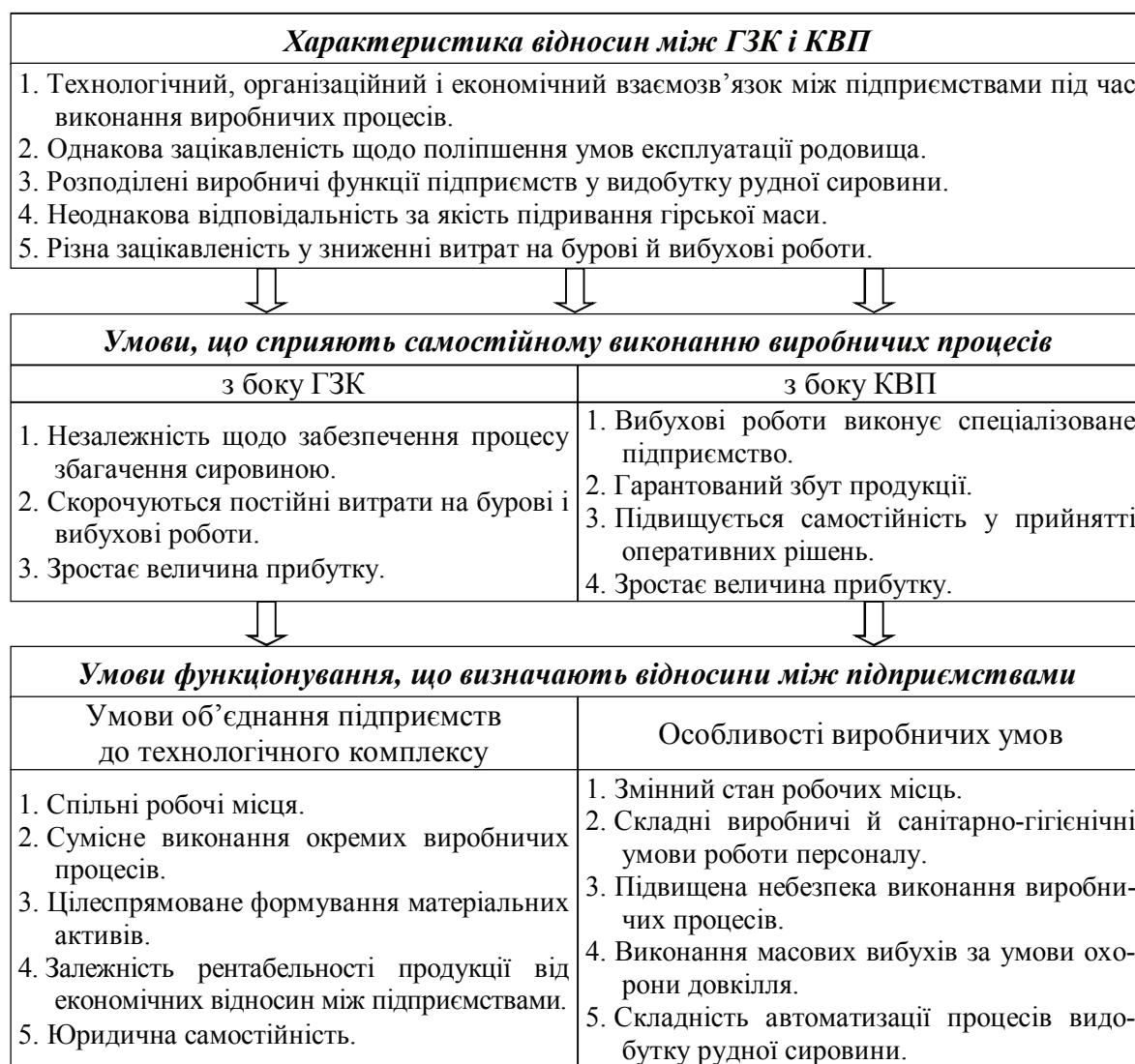

Рис. 1. Систематизоване зображення умов, що визначають ефективність економічних відносин між гірничими підприємствами

Розглянуто формування прибутку взаємодіючих підприємств. Витрати операційного циклу складаються з витрат використаних засобів виробництва ($VЗВ$) і новоствореної вартості ($НСВ$). Якщо одне підприємство (КВП) постачає другому (ГЗК) сировину, матеріали, з яких друге підприємство виготовляє продукцію, то витрати покупця дорівнюють:

$$B_2 = VЗВ_{2-1} + НСВ_2 + (1 + C_{ПДВ})(VЗВ_1 + НСВ_1 + П_{в.1}), \quad (1)$$

де $C_{ПДВ}$ – ставка податку на додану вартість, частка од.;

$П_{в.1}$ – планова норма прибутку постачальника;

$VЗВ_{2-1}$ – витрати покупця на виробництво продукції за винятком витрат на оплату сировини, що постачає перше підприємство.

У результаті інноваційних заходів з удосконалення технічних засобів і технології виробничих процесів, що мають спільно впроваджувати взаємодіючі підприємства для підвищення валового прибутку (на рівні операційного циклу), може бути отриманий економічний ефект, величина якого описується виразом:

$$П_{в.3} = O_{н.2} Ц_{о.2} - VЗВ_1 - VЗВ_2 - НСВ_1 - НСВ_2 - O_{н.1} Ц_{о.1} C_{ПДВ}, \quad (2)$$

де $П_{в.3}$ – сумарний прибуток від впровадження інновацій;

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

$O_{n.1}$, $O_{n.2}$, $C_{o.1}$, $C_{o.2}$ – обсяг реалізованої продукції та її оптова ціна відповідно постачальника і покупця.

З метою стимулювання взаємодіючих підприємств до створення сприятливих умов впровадження інноваційних заходів сумарний економічний ефект запропоновано розподіляти між цими підприємствами виходячи з коефіцієнта їх участі в отриманні ефекту. Аналітичні вирази щодо розрахунку коефіцієнта наведені у монографії [3].

Якщо прийняти рентабельність висадження гірської маси, яку КВП постачає ГЗК, рівною рентабельності продукції гірничозбагачувального виробництва (концентрату, агломерату та ін.), то можна записати таку рівність:

$$C_{o.1} O_{n.1} (BB_2 + BA_2) = C_{o.2} O_{n.2} (BB_1 + BA_1), \quad (3)$$

де BB – сума валових витрат на виробництво продукції, пов'язаних із придбанням сировини й матеріалів, а також здійсненням самого процесу;

BA – сума амортизаційних відрахувань.

З виразу (3) отримаємо:

$$C_{o.1} = C_{o.2} (O_{n.2}/O_{n.1})(BB_1 + BA_1)/(BB_2 + BA_2). \quad (4)$$

З виразу (4) виходить, що оптова ціна послуг КВП на підривання гірських порід повинна встановлюватися в прямо пропорційній залежності від оптової ціни продукції ГЗК і співвідношень між обсягами виробництва зазначеної продукції й сумами валових витрат та амортизаційних відрахувань, викликаних цими обсягами на підприємствах, що взаємодіють. Якщо «Кривбасвибухпром» оплачуватиме забруднення довкілля масовими вибухами (за рекомендацією авторів), то певні витрати, пов'язані з охороною довкілля, мають бути передбачені в оптовій ціні висадженої гірської маси. Ефективність взаємодії підприємств може бути оцінена виходячи з відношення рівнів рентабельності продукції (робіт), що виробляють ці підприємства. Відношення є нормою рентабельності взаємодії, оскільки воно визначає величину прибутку одного підприємства, яка припадає на одиницю прибутку другого. Цю норму слід розраховувати за відношенням до підприємства, яке випускає і реалізує кінцеву продукцію. Можливі оцінки взаємодії підприємств за нормою її рентабельності наведені в табл.

Якщо собівартість продукції ГЗК під впливом того чи іншого фактора знижується на величину ΔC_v , то норма рентабельності взаємодії підвищується на величину:

$$\Delta P_{вз} = \Delta C_v / (C_{КВП} + \Delta C_{ГЗК}), \quad (5)$$

де $C_{КВП}$, $C_{ГЗК}$ – питомі витрати, відповідно, на послуги КВП та на виробництво металургійної сировини ГЗК.

Таблиця

Характеристика взаємодії підприємств у технологічному комплексі

Норма рентабельності взаємодії	Вид взаємодії	Сталість взаємодії	Рівень економічної безпеки
0,9–1,1 0,7–0,9; 1,1–1,3 <0,7; >1,3	узгоджений обґрунтований неузгоджений	надійна кон'юнктурна ненадійна	вищий задовільний незадовільний

Що стосується взаємодії «Кривбасвибухпрому» з комбінатами, то вона характеризується такими значеннями рентабельності (за даними 2013 року): ПівнГЗК – 0,76; ІнГЗК–0,49; НКГЗК– 0,71; ПівдГЗК – 0,79; ЦГЗК – 1,07. Виходячи з цих значень, взаємодія з Північним, Ново-Криворізьким та Південним комбінатами є обґрунтованою на рівні кон'юнктурної сталості й економічної безпеки, Центральним – узгодженою і надійною, яка забезпечує вищий рівень економічної безпеки, Інгулецьким – неузгодженою і ненадійною для формування прибутку ПАТ «Кривбасвибухпром».

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

На нашу думку, економічна ефективність висадженої гірської маси, як продукції КВП, не повинна залежати від гірничо-геологічних умов залягання гірських порід, а вона має визначатися технологічними та організаційними параметрами вибухових робіт, які будуть забезпечувати норму рентабельності взаємодії, близьку до одиниці: це обумовлює приріст прибутку від операційної діяльності як комбінату, так і «Кривбасвибухпрому». Тому обидва підприємства будуть підвищувати рентабельність своєї продукції не за рахунок рентабельності продукції партнера, а за допомогою вдосконалення їх взаємодії на основі поліпшення технологічних і організаційних умов, а також економічних показників виробничих процесів одне одного, у результаті чого буде підвищуватися рентабельність продукції кожного із взаємодіючих підприємств. Завдяки такому висновку реалізується принцип зворотного економічного ефекту.

Підприємства можуть здійснювати інноваційний розвиток засобів виробництва на основі самофінансування за рахунок цільового підвищення рентабельності продукції, для чого встановлюється більш висока рентабельність послуг на висадження гірської маси, а значить, її більш висока ціна. Комбінат оплачує ці послуги за встановленою ціною, завдяки чому КВП створює додатковий прибуток, пропорційний різниці між колишньою й новою цінами. Потім ціна зазначених послуг може бути знижена до рівня, за якого «Кривбасвибухпром», з одного боку, матиме достатню рентабельність свого виробництва, з іншого, зможе компенсувати комбінату його збиток унаслідок оплати висадженої руди й розкривних порід за більш високою ціною (рис. 2).

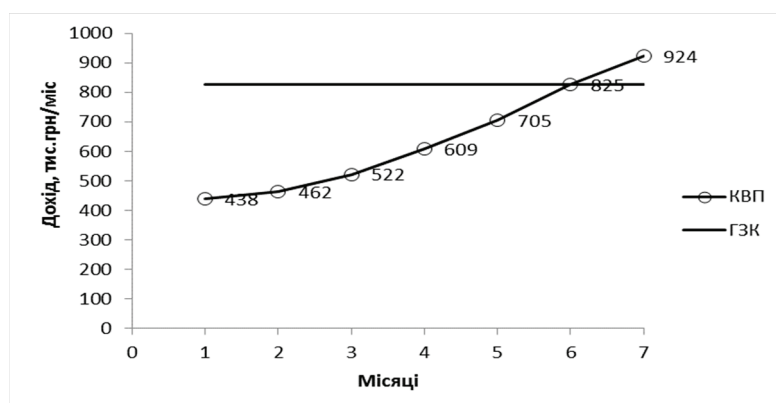

Рис. 2. До визначення терміну погашення збитку комбінату внаслідок оплати гірської маси за підвищеною ціною

У випадку, що розглядається, чистий прибуток КВП для проведення інновацій зростає на величину:

$$\Delta \text{ЧП} = (\text{Ц}_{\text{в.с}} - \text{Ц}_{\text{в}}) \text{O}_p - (\text{ПДВ}_c - \text{ПДВ}) - (\text{C}_v - \text{C}_{\text{в.с}}) (1 - \text{C}_{\text{ПП}}), \quad (6)$$

де C_v – виробнича собівартість продукції (за кошторисом витрат);

$\text{Ц}_{\text{в}}$ – відпускна ціна послуг підприємства;

O_p – обсяг товарної (реалізованої) продукції;

ПДВ , $\text{C}_{\text{ПП}}$ – податок, відповідно, на додану вартість та на прибуток.

У виразі (6) умовні позначки з індексом «с» визначають показники виробництва і реалізації продукції, які скореговані за договором між КВП і ГЗК на інноваційні кошти. У разі отримання додаткового прибутку $\Delta \text{ЧП}$ на кінець інноваційного періоду тривалістю M (міс.) КВП може мати прибуток величиною:

$$\text{П}_{i,\delta} = [\Delta \text{ЧП} (1 - \delta) (1 + R_v)^{M-1} - \text{ПДВ} - \text{C}_n] (1 - \text{C}_{\text{ПП}}), \quad (7)$$

де δ – мінімальна частка прибутку на соціально-культурні заходи;

R_v – рентабельність підривних робіт.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Визначена доцільність запропонованого заходу на прикладі гірничого цеху ГЦ-2 КВП, що обслуговує ПівдГЗК (рис. 2). Після впровадження новітньої техніки й технології гірничий цех може підняти рентабельність виробництва з 6,6 до 14,75 %. «Кривбасвибупром» оплачує Південному ГЗК збиток, пов'язаний з підвищенням ціни на висаджену гірську масу, через 5 місяців. Потім КВП установлює ціну на рівні нижче її попереднього рівня (12,69 грн/м³ замість прийнятої до інновації 14,52 грн/м³).

Загалом, взаємодію підприємств слід організовувати виходячи з двох рівнів прибутку: нижнього (мінімального), що формується на підставі оптової ціни на продукцію і забезпечує норму рентабельності підприємства, та верхнього (максимального), який відбиває можливе в наявних умовах зниження операційних витрат і забезпечує інноваційну активність. У випадку підвищення прибутку точка беззбитковості щодо її положення, обумовленого оптовою ціною вироблюваної продукції, переміщується в меншу сторону на величину, яка збільшується прямо пропорційно збільшенню сумарних постійних і зменшенню питомих змінних витрат.

Висновки й пропозиції. 1. Ефективність економічних відносин між підприємствами у складі об'єднання варто оцінювати за нормою рентабельності взаємодії, що визначає величину прибутку одного підприємства, яка припадає на 1 грн прибутку другого підприємства. Зазначені відносини мають забезпечувати норму рентабельності, близьку до одиниці, результатом чого будуть сприятливі умови для збільшення прибутку від операційної діяльності кожного підприємства не за рахунок одне одного, а завдяки впровадженню ефективніших технологій і засобів виробництва.

2. Одним зі шляхів покращення економічних відносин між підприємствами, що об'єднані у гірничо-металургійний комплекс, є спільне впровадження інноваційних заходів. Мотивація інноваційної активності ґрунтується на розподілі прибутку від впровадження заходів виходячи з коефіцієнта участі кожного підприємства в отриманні цього прибутку. Вказаний коефіцієнт розраховується залежно від чисельності виробничого персоналу, розміру витрат на інноваційне впровадження та привабливості вироблюваної продукції.

3. Для забезпечення взаємодії підприємств гірничозбагачувального комплексу, вигідної для кожного з них, оптова ціна висадженої гірської маси повинна встановлюватися в прямо пропорційній залежності від оптової ціни концентрату і співвідношень між сумами валових витрат та амортизаційних відрахувань спеціалізованого підприємства вибухових робіт та гірничозбагачувального комбінату на виробництво продукції.

4. Джерелом оновлення технічних засобів і технологій на підприємстві «Кривбасвибупром» може бути додатковий прибуток, який забезпечить гірничозбагачувальний комбінат за рахунок цільового підвищення рентабельності послуг на висадження руди і розкривних порід. Збільшення прибутку КВП за рахунок вкладення додаткових коштів та прибутку від цього вкладення в інноваційну діяльність дозволяють знизити відпускну ціну гірської маси порівняно з її ціною до впровадження новітніх засобів, унаслідок чого швидко погашається збиток ГЗК, пов'язаний з підвищенням рентабельності зазначених послуг.

5. У подальших дослідженнях мають бути обґрунтовані напрями зниження операційних витрат, що обумовлені взаємодією підприємств. З цією метою слід встановити показники відносного скорочення названих витрат та абсолютної економічності, які визначатимуть, відповідно, ту частку витрат, що може бути скорочена у середньому за кожною статтею кошторису, й можливу економію коштів загалом за всіма елементами витрат.

Список використаних джерел

1. *Економічна енциклопедія* : у 3 т. Т. 1 / редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Академія, 2000. – 864 с.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

2. *Ковалева С. В.* Вдосконалення форм інтеграції виробництва (на прикладі гірничо-металургійного комплексу України) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.07.01 / С. В. Ковалева. – Дніпропетровськ, 1997. – 19 с.
3. *Іщенко М. І.* Економічна взаємодія підприємств гірничозбагачувального комплексу : монографія / М. І. Іщенко ; за наук. ред. проф. В. І. Прокопенка. – Дніпродзержинськ : Андрій, 2007. – 288 с.
4. *Беа Ф. К.* Экономика предприятия : пер. с нем. / Ф. К. Беа, Э. Дихтл, М. Швайтцер. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 928 с.
5. *Турило А. М.* Економіко-математичне моделювання багатоцільових задач виробничо-господарської діяльності промислового підприємства / А. М. Турило, С. В. Афанасьєв // Вісник КТУ. – Кривий Ріг : КТУ, 2004. – Вип. 3. – С. 187–191.
6. *Ратушний Ю.* Розвиток підприємства гірничозбагачувальної галузі: моніторинг середовища функціонування / Ю. Ратушний // Економіст. – 2002. – № 11. – С. 38–41.
7. *Маймула В. Е.* Предприятия и их связи в условиях перехода к рыночной экономике / В. Е. Маймула // Економічний вісник Національної гірничої академії України. – Дніпропетровськ : РВК НГА України, 1999. – Т. 2. – С. 103–104.
8. *Мочерний С. В.* Основы экономической теории / С. В. Мочерний, С. А. Єрохін, Л. О. Каніщенко ; за ред. С. В. Мочерного. – К. : Академія, 1997. – 464 с.
9. *Дзюбенко О. Г.* Планування діяльності підприємства в ринкових умовах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.01 / О. Г. Дзюбенко. – Хмельницький, 2003. – 20 с.
10. *Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку: нормативна база.* Нова редакція. – Х. : Курсор, 2003. – 214 с.
11. *Методические рекомендации по формированию себестоимости продукции (работ, услуг) в промышленности* : утв. Приказом Госкомитета промполитики Украины от 02.02.2001 г. № 47 / рук. Н. И. Клименко. – К., 2001. – 175 с.
12. *Темченко А. Г.* Методика обґрунтування економічно найвигіднішої продуктивності гірничорудних підприємств / А. Г. Темченко, С. В. Максимов, Н. В. Пасічник // Економіка: проблеми теорії і практики. – 2003. – Вип. 182. – Том 2. – С. 464–472.
13. *Катаев А.* Выявление внутренних резервов экономии материальных и топливно-энергетических ресурсов крупных технологических комплексов / А. Катаев, А. Мелихов, О. Бородецкая // Экономика Украины. – 2003. – № 3. – С. 46–49.